

tet, inkább szisztematikusan kiürítettnek tűnnek az építmények. Igen valószínű, hogy az egykori tulajdonosok még időben el tudták hagyni a lakhelyüket az értékeikkel együtt.

KOVÁCS LORÁND OLIVÉR⁷⁰

275. Petőmihályfa határa (Vas megye) B, Á, I

2011. május 24-én a Vasvár kistérség szélessávú hálózat infrastruktúra kialakításához kapcsolódó földmunkák során régészeti megfigyelést végeztünk.

Felső-sziget (KÖH 79647): Petőmihályfától K-re, Hegyhát-szentpéter irányában húzták a közműárkot, a műúttal párhuzamosan, ezen a szakaszon az úttól D-re pár m-re. Az árok átlagban 60–70 cm széles, és 110–120 cm mély volt. A növényzet dús, a humuszoslaskor kidobott földet közvetlenül az árok széléhez rakták. További terepbejárásra nem volt lehetőség. Az átlag 25–40 cm vastag humusz alatt barna, barnásszürke agyag található. A Felső-sziget nevű határrészén, a Hosszú-rét nevű lelőhelytől K-re, a közműárok két objektumot vágott keresztül. Az egyik esetben az árok nyomvonalában csaknem 7,5 m hosszan tudtuk követni a jelenséget, innen több őskori, bronzkori kerámiatöredék került elő. Ettől az objektumtól Ny-ra kb. 20 m-re az árokban egy kb. 120 cm hosszan átvágott gödör metszetét figyeltük meg, melyből nem került elő leletanyag. Mindkét jelenség esetében azok mélysége meghaladta a közműárokét.

Hosszú-rét (KÖH 79649): A falu foci pályájával majdnem szemben figyeltük meg a jelenséget. A közműárok É-i metszetfalában kb. 2 m széles, a humusz réteg alatt 50–60 cm mély objektumot dokumentáltunk. Az objektum az előkerült kerámiaképzőanyag alapján kora Árpád-kori.

Munkatárs: Kőszegi Ádám régésztechnikus.

FARKAS CSILLA

276. Pécs, Apáca utca 21. (KÖH 26807) (Baranya megye) Kö, Ú

A Ciszterci Szent Margit Óvoda udvara alatt ÉNy–DK irányú pinceág húzódik. A pinceág É-i oldala mellett jelentős mennyiségű földkimosódást észleltek, amely életveszélyessé tette az óvoda hátsó udvarának használatát.

Az egyházi óvoda hátsó udvarában, a telek K-i felében a felszín lépcsőzetes kialakítású, egy K–Ny irányú támfal tartja az É-i oldalon magasabban emelkedő földtömeget. A támfal a D-i oldalról nézve 2,40 m magas az ottani felszíntől, É-ről 1,10 m. A támfal É-i oldala mellett jelölték ki a 2×2 m alapterületű akna helyét.

A terület Sopianae késő római kori É-i temetőjének és a középkori városnak a területére esik, kiemelten védett régészeti lelőhely. Római sírokkal, sírépítményekkel, középkori épületmaradványokkal, településhez kapcsolódó egyéb jelenségekkel lehetett előzetesen számolni.

A régészeti megfigyelést 2011. október 3–10. között végeztük. A mai felszíntől 3 m-es mélységben jelentkezett a természetes altalaj, amelyben régészeti objektum nem jelentkezett. Az akna oldalfalait dokumentáltuk, tisztázottá vált a rétegződés, amelyet az É-i és K-i szelvényfalban tudtunk nyomon követni.

A D-i metszetfalban a kőből épített támfal található, alja 2,40 m mélységben van a felszíntől. A Ny-i aknafalban közvetlenül a felszín alatt jelentkezett egy kőfal, alapozása alja 1,1 m mélységben volt. Alatta, a Ny-i metszet D-i felében egy korábbi kőfal visszabontott csomója látszott. A visszabontás szintjén a D-i oldalon jelentkező fal kiszélesedik. Az alsó falcsomk mellett ugyanaz a töltésföld jelentkezik, mint ami az É-i és K-i metszetfalban látszik. A föld a sérült fal helyére került, így a töltésföld annál későbbi. A felső falat viszont belealapozták a töltésföldbe, így a fal a töltésföldnél későbbi. Az alsó fal alatt a római kor utáni sötétszürke humuszos-iszapos feltöltődést figyeltük meg. Az alsó fal valószínűsíthetően középkori eredetű, a felső egyértelműen újkori építésű. A D-i oldal támfalának földfelszíni része a téglák alapján egyértelműen újkori, a felszín alatt a felső (szűkebb) rész is annak tekinthető, az alsó, kiszélesedő rész esetleg korábbi.

TÓTH ISTVÁN ZSOLT

277. Pécs, Aranyos Mária kápolna (KÖH 26950) (Baranya megye) Á, Kk, Kú, Ú

A pécsi püspökvár É-i részén, az Aranyos Mária kápolna környezetében a Magyar Nemzeti Múzeum Mátyás Király Múzeumának munkatársai végeztek falkutatást a romok helyreállítása kapcsán. A kutatás során megállapítottuk, hogy a kápolna helyén, és tőle Ny-i, É-i és D-i irányban egy, vagy több, a kápolnánál korábbi, több periódusú épület maradványai találhatóak. A kápolnával egykorú és annál későbbi középkori falakat valamint két, a kápolna bontását követő periódust is meg tudtunk különböztetni. Az épületmaradványok a kápolna Ny-i, É-i és K-i oldalán egymással nem hozhatóak egyértelmű összefüggésbe, ezért csak különálló periodizációjukra van mód.

A kutatás során egyértelműen megállapíthattuk, hogy a székesegyház É-i oldalán, a kora középkori püspöki palota és a barokk magtár közti terület már a 14. század előtt is be volt építve. A legkorábbi falmaradvány feltehetően még a 13. századnál korábbi időszakból származik, ez egy támfal lehetett, amely a 11. századi püspöki lakótoronytól É-ra húzódott. Jelentősebb beépítésre a 13. században került sor. Ekkor a terület ÉNy-i részén egy igényes kialakítású épületet emeltek, amelynek padlózatát vörösmárvány- és márgalapokkal burkolták. Az épület É-i fele a későbbi belső várfal alá esik. Elképzelhető, hogy ezzel az épülettel áll összefüggésben az a támpilléres kerítésfal is, amely a terület DK-i részén került elő. Az épület fennmarad falcsomkjainak alaprajzi elhelyezkedése, és vörösmárványpadlója alapján nagy valószínűséggel templomépületként értelmezhető. Mivel a későbbiekben lényegében ezt váltotta fel az Aranyos Mária kápolna, amely püspöki palotakápolnaként épült, joggal feltételezhetjük, hogy már ez a 13. századi templom is a püspöki palotakápolna szerepét töltötte be. Ezt az épületet még a 14. század közepe előtt Ny felé kétszer is kibővítették, majd

⁷⁰ A konzulensek és a munkatársak teljes névsorát lásd: RKM 2010, 326.